

Ольховик Д.А.

магістр;

Іванова Л.Б.

кандидат економічних наук, доцент,

Чернігівський національний технологічний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

Харчова промисловість завжди була для України пріоритетною та важливою галуззю, яка здатна забезпечити потреби внутрішнього ринку та вагоме місце держави із виробництва продуктів харчування у світових країнах-лідерах. Доступність харчових продуктів, їх якість та екологічність впливають на рівень продовольчої безпеки держави, виступають індикаторами її соціальної стабільності. Посилення процесів глобалізації та інтеграція України до світової спільноти, по-перше, зробили економіку нашої держави більш вразливою до зовнішніх загроз і, по-друге, висунули перед нею серйозні вимоги щодо забезпечення відповідного рівня її конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що пошук шляхів ефективного розвитку харчової промисловості України, усунення негативних тенденцій її функціонування турбують багатьох провідних вітчизняних вчених. Зокрема, розвиток підгалузей харчової промисловості на різних етапах досліджували такі вчені, як Борщевський П. П., Дейнеко Л. В., Заїнчковський А. О., Купчак П. М., Крисанов Д. Ф., Осіпов П. В., Прядко В. В., Сичевський М. П., Скопенко Н. С., Чернюк Л. Г. та інші. Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте, більшість вчених не приділяють належної уваги перспективам розвитку харчової промисловості після набуття членства Україною в міжнародних структурах європейського та світового рівнів.

Мета статті: аналіз сучасного стану і характерних тенденцій розвитку вітчизняної харчової промисловості в системі євроінтеграційних координат.

Харчова промисловість є однією із провідних системоутворюючих галузей вітчизняної економіки. Вона безпосередньо задіяна в забезпеченні продовольчої безпеки України, формуванні її експортного потенціалу й здатна позитивно впливати на динаміку економічного зростання України. Як і будь-якій іншій галузі, харчовій промисловості притаманно чимало особливосте. Зокрема, продукція, що виробляється харчовими підприємствами, відноситься до товарів першої необхідності, а тому користується постійним попитом (на харчі витрачається половина бюджетів вітчизняних домогосподарств). Важливість галузі для економіки країни обумовлена її питомою вагою в загальних обсягах виробництва і реалізації промислової продукції, експортним потенціалом та обсягами податкових надходжень, які вона забезпечує. У 2016 році харчова промисловість займала друге місце за обсягами реалізованої продукції. Її частка становила 16%, включаючи напої і тютюнові вироби [3]. Індекси промислової продукції в Україні у 2013–2016 роках представлено на рисунку 1.

Рис. 1. Індеси промислової продукції в Україні у 2013–2016

Негативною, на нашу думку, є стійка тенденція до зниження темпів виробництва (лінія тренду), якими характеризуються останні 11 років функціонування галузі. Це пов'язано і з низьким рівнем платоспроможного попиту, оскільки більш ніж у третини домогосподарств країни доходи на душу населення не дотягують до прожиткового мінімуму [6, с. 163], і з відсутністю системного підходу в державній політиці до забезпечення стабільного та ефективного зростання галузі. Як наслідок, відбувається зниження рівня прибутковості вітчизняних харчових підприємств.

За даними Державної служби статистики України, рентабельність виробництва харчових продуктів є достатньо низькою. У 2016 році вона становила лише 4,5%, що на 1,3%, 2,1% та 10,3% нижче, ніж рентабельність целюлозно-паперової галузі, машинобудування та діяльності, пов'язаної із видобуванням усіх видів корисних копалин відповідно. У зв'язку з цим постійно зростає кількість харчових підприємств, які за результатами своєї діяльності зазнають збитків. Якщо частка збиткових підприємств харчової промисловості України у 2012 році становила 33,2%, то за підсумками 2016 року вже 59,3% підприємств галузі завершили рік із від'ємним фінансовим результатом [2]. Як наслідок, число підприємств-виробників харчової продукції, а відповідно і кількість зайнятих на них працівників постійно скорочуються. Незважаючи на існуючі проблеми, харчова промисловість залишається потужним бюджетоформуючим джерелом. Тільки впродовж 2009–2016 років загальний обсяг податків та обов'язкових платежів, сплачених харчовими підприємствами країни до бюджетів усіх рівнів, збільшився у 4 рази. За даними Державної служби статистики України, у 2016 році харчова промисловість забезпечила 86,7 % податкових надходжень від підприємств АПК [4, с. 52].

Зростання обсягів виробництва деяких видів продуктів харчування стало наслідком їх експортної орієнтації. У 2015 році Україна займала перше місце у світі за обсягами виробництва та експорту соняшникової олії [5, с. 25]. Сукупний обсяг її експорту склав 2701,4 тис. тон.

Поступово зростає експорт хлібобулочних виробів, які переважно направляються у прикордонні населені пункти сусідніх із Україною районів Росії, Білорусі та Молдови. Хоч хлібобулочні вироби є товарами нетривалого

зберігання, вітчизняна хлібопекарська промисловість має ту перевагу, що простіше і ближче доставити товар з українських хлібо заводів, ніж з великих міст даних країн.

У європейських споживачів користується попитом вітчизняна кондитерська продукція. Проте останнім часом на вітчизняному ринку кондитерських виробів побільшало імпортової продукції, переважно із Білорусі, Росії і країн ЄС. Можливість цінової конкуренції іноземної та вітчизняної кондитерської продукції часто пов'язана із недобросовісними методами конкурентної боротьби, а саме заміною деяких дорожчих та якісних компонентів на значно дешевші й менш якісні.

Окрім зазначених вище продуктів, певною експортною спроможністю характеризуються такі товари, як сири, горілка, пиво та тютюн. Досить непоганий експортний потенціал харчової промисловості робить її привабливою для іноземних інвесторів. За даними Державної служби статистики, ця галузь займає друге місце за обсягами прямих іноземних інвестицій (після металургії, в яку спрямовується понад 40% усіх іноземних інвестицій). Наприклад, у 2016 році на харчові підприємства України надійшло \$ 2995,3 млн. прямих іноземних інвестицій.

Індекс промислової продукції в першу чергу змінюється за рахунок зміни у структурі харчової промисловості, а саме вимивання дорожчих товарів з ринку та заміна на подібні товари, але нижчої якості, так як попит на них є більшим. Однак питання дотримання якості та екологічної безпеки продуктів харчування все ще залишаються для нашої держави доволі гострими. На відміну від європейських країн головним критерієм для вітчизняних товаровиробників і споживачів виступає зовсім не якість продуктів харчування, а їх ціна. Норми безпеки, що містяться в державних стандартах, є незмінними вже тривалий час, зусилля вітчизняних стандартизаторів та споживачів часто ігноруються державними інститутами. Через неефективність державного контролю в Україні продовжують випускатися низькоякісні вітчизняні продукти та імпортуватися харчі та напівфабрикати сумнівної якості [1].

Харчова промисловість є важливою складовою агропромислового комплексу України. Як заключна ланка технологічного ланцюга ця галузь повинна виконувати своє безпосереднє призначення, а саме – якомога краще зберегти і переробити сільськогосподарську продукцію, перетворивши її на товари високої якості.

В кризовому стані підприємства – виробники промислової галузі змінюють свої товари високої якості на менш якісні товари, тому що такі товари – дешевші, і попит на них є більшим. Так як населення не в змозі купувати дорогі товари відбувається постійний пошук товарів-замінників.

На фоні інших галузей промисловості, які поступово скорочують свою діяльність сільськогосподарська залишається найрентабельнішою галуззю, це є суттєвим вкладом в економіку країни.

В Україні експорт є основним напрямком інтеграції, але важливими факторами роботи з іншими державами є насамперед якість продукції, та не менш важливим є коректне та точне дотримання міжнародних стандартів в оформленні та подачі експортних документів.

Список використаних джерел:

1. Скопенко Н. С. Агропромисловий сектор: сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку / Н. С. Скопенко // Економічний аналіз. – 2015. – Вип. 8. Част. 1. – С. 179–183.
2. Статистичний збірник «Промисловість України у 2011–2016 роках» [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
3. Статистичний щорічник «Україна у цифрах у 2016 році» [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
4. Харчова промисловість України [Електронний ресурс] // Престиж медіа Інформ. – Режим доступу: www.prestigeme-dia.com.ua/project/agro.
5. Харчова та переробна промисловість. Галузевий огляд, підготовлений АТ «ЕрстеБанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.business.ua/upload/analytics/Food%20and%20Beverage.pdf.
6. Якимчук Т. В. Стан і перспективи розвитку підприємств харчової промисловості України / Т. В. Якимчук // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 4 (106). – С. 162–168.

Павлюк М.С., Хортюк В.В.

студенти,

Науковий керівник: Гіщук О.С.

викладач,

*Коледж Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ

На сучасному етапі економічного розвитку формування ресурсної бази вітчизняних банків має велике значення для їх ефективної діяльності. Наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів дозволяє здійснювати активні операції з метою отримання максимального рівня прибутку і диверсифікації ризиків. Одним з основних джерел формування ресурсної бази банків є депозитні операції, сутність яких полягає в залученні тимчасово вільних коштів клієнтів на визначені строки та умовах. Основними принципами організації даних операцій є: одержання клієнтами прибутку та створення умов для одержання прибутку в майбутньому; гнучка політика при керуванні депозитними операціями, покращення якості обслуговування клієнтів, забезпечення великої та сталої клієнтської бази.

В умовах загострення ринкової конкуренції банки значну увагу приділяють методам залучення коштів клієнта на вкладні рахунки. Строкові депозити належать до дорогих ресурсів банку, тому їх залучення потребує ретельного аналізу. Розглянемо тенденції зростання депозитних операцій в банках України (табл. 1) [3].

На основі проведеного аналізу у табл. 1 слід відмітити, що у 2016 році у порівнянні з 2015 роком, що обсяг залучених коштів на депозитні вклади змінюються нерівномірно. Найбільше залучено коштів клієнтів на строкові вклади в Приватбанку. У 2016 році даний показник склав 134196 млн. грн., що